

مباحث دارویی

در چهل و نهمین مجمع بهداشت جهانی

دکتر عبدالرسول سبحانی - تقی تقی پور

دانشگاه علوم پزشکی کیلان

کدامیک از روش‌های تامین اعتبار بودجه مواد دارویی دسترسی مردم را به داروهای اساسی در کشورهای در حال توسعه افزایش می‌بخشد یا کاهش. همانگونه که اقتصاد بازار آزاد توسعه می‌یابد و روند خصوصی سازی نیز افزایش پیدا می‌کند، بسیاری از کشورها بطور مبرم نیازمند تصویب قانون جدید و قابل اجرا جهت برخورد با موقعیت‌های در حال تغییر هستند.

جهت تضمین کارآمدی فنی و قابلیت‌های مدیریتی در سطح ملی برنامه‌های آموزشی - تربیتی نقش تعیین کننده‌ای را در اجرای موفقیت آمیز سیاست‌های ملی دارویی ایفا می‌کنند، اما اغلب مورد غفلت و تسامح واقع می‌شوند. همچنین نیاز به آن است که کشورها از عهده مشکلات مربوط به پرداخت حقوق و توسعه مشاغل در بخش عمومی برآیند. چون نارسایی در این مورد بعنوان یک عامل کمک کننده مهم در امر کمبود پرسنل و پائین بودن سطوح عملکردی تلقی می‌شود.

همچنان بنظر می‌رسد عدم موازنه‌ای بین اطلاعات دارویی تولید شده تجاری و اطلاعات دارویی تازه، مستقل، قابل مقایسه و دارای اعتبار علمی برای افراد تجویز کننده یعنی پزشکان (Prescribers)، داروسازها و مصرف کننده‌ها

مسائل دارویی در راس اولویت دستور کار مجمع بهداشت جهانی در ماه مه ۱۹۹۶ قرار داشته است. سازمان بهداشت جهانی (WHO) به هیأت نمایندگان اعزامی کشورها چنین گزارش نمود: در سطح جهانی، وضعیت دارو بوسیله قطب بندی دو دسته از افراد مشخص می‌گردد، کسانی که دسترسی قابل اطمینان به داروهای اساسی (Essential Drugs) دارند و عمدتاً نیز در کشورهای توسعه یافته بسر می‌برند، و کسانی که دسترسی اندکی به این گونه مواد دارویی دارند و یا آنکه اصلاً دسترسی به آن ندارند و بیشتر نیز در کشورهای در حال توسعه هستند. رشد جمعیت و میزان بروز فزاینده بیماری سل، ایدز و سایر بیماری‌ها فشاری بیش از پیش را بر سیستم‌های نارسای قبلی عرضه دارو وارد می‌آورند، تقاضای دارو رو به افزایش است در حالیکه منابع عمومی و جامعه در حال کاهش یا ایستا (Static) می‌باشند. بخش خصوصی بطور فزاینده‌ای قسمت‌های سیستم عرضه دارو را در چنگ خود می‌گیرد. بنابراین، چالش و راه مبارزه با آن اینست که به کشورها کمک نمایم تا بهترین استفاده را نه تنها از بودجه محدود عمومی بلکه از منابع بخش خصوصی نیز بعمل آورند. اطلاعات بیشتری مورد نیاز است تا تعیین نمایم

وجود دارد. سیستم‌هایی برای نظارت بر معیارهای اخلاقی بایستی در بیشتر کشورها معمول گردد. کشورهای صادرکننده دارو نسبت به کشورهای در حال توسعه دارای مسئولیت اخلاقی هستند، مبنی بر اینکه تضمین ببخشند اطلاعات داروئی، ایمنی و کیفیت (دارو) با معیارهای کشور مبدأ همخوانی و مطابقت دارد. اهدای مواد داروئی نامناسب، خواه بعنوان کمکهای اضطراری و خواه بعنوان کمکهای دو جانبه دیگر، کماکان منشاء نگرانی می‌باشد.

به مجمع مزبور اطلاع داده شد پشتیبانی مستقیم کشورها در زمره بالاترین اولویت در برنامه اقدامات برای داروهای اساسی قرار بگیرد. تعداد کشورهایی که درخواست کمک می‌نمایند، به سرعت رو به افزایش است. همکاری‌های فنی و مالی حدوداً برای ۶۰ کشور فراهم شده است. تحت اینگونه حمایت‌های کشوری، توسعه ابزارهای عملی و مواد آموزشی بر اساس تجربیات عملیاتی نهفته است. برنامه اقدام عملی (Action Programme) فراهم کننده هدایت قوی و نیرومند در ارتقای طرح و مفهوم داروهای اساسی به مثابه یک رویکرد فنی سالم و واقع بینانه است، و جهت منطقی کردن سیستم‌های عرضه دارو و قابل دسترس ساختن داروها برای کل جمعیت مفید می‌باشد. حفظ و تداوم نقش هماهنگ کنندگی و حمایتی در سطح جهانی و در سطوح منطقه‌ای و کشوری و در زمانیکه بسیاری از بازیگران و دست اندرکاران نوظهور در بخش دارویی وارد می‌شوند، امری حائز اهمیت خواهد بود.

در یک مناظره زنده و دوستانه، هیأت نمایندگان کشورها توجه خود را قویاً بر روی

مسائل مربوط به قیمت گذاری دارو، دسترسی به اطلاعات بازار، کنترل کیفیت هدایای دارویی و تاثیر شگفت موافقت نامه گات (GATT) در مورد بخش دارویی معطوف و متمرکز کرده بودند. بسیاری از مسائل مطرح شده ملی در قطعنامه‌ای تحت نام راهبردهای تجدید نظر شده داروئی (Recised Drug Strategy) که به تصویب مجمع مذکور نیز رسیده است، منعکس گردیده است. توجه به اهم مطالب مندرج در قطعنامه خالی از فایده نخواهد بود.

راهبرد تجدید نظر شده مواد داروئی

کشورهای عضو مصرانه خواستار آن هستند که:

■ تعهدات خود را در توسعه و اجرای سیاست‌های ملی داروهای ملی مورد تایید مجدد قرار دهند تا دسترسی عادلانه به داروهای اساسی تضمین شود.

■ تلاشهای خود را افزایش دهند تا مصرف منطقی دارو را از طریق تجدید آموزش و تربیت بهداشتکاران و عموم مردم ارتقا ببخشند.

■ مکانیسم‌های تنظیم کننده دارو از نظر پایش (Monitoring) و کنترل کارآیی، کیفیت و سالم بودن را افزایش دهند.

■ برنامه‌های موجود برای پایش و نظارت بر سالم بودن و کارآیی داروهای موجود در بازار را تدوین و آنها را تقویت کنند.

■ از بازاریابی غیراخلاقی داروها جلوگیری نمایند.

■ اهدای داروهای نامناسب را از میان بردارند، همانگونه که این مطلب از طریق «خط مشی‌های اهدای دارو» در بین این موسسات توصیه شده و بوسیله سازمان بهداشت جهانی (WHO) در ماه

مه ۱۹۹۶، انتشار یافته است.

■ بهداشت کاران، مصرف کنندگان، افراد یا مؤسسات دانشگاهی، صنعت، و دیگر عوامل زیربط را در مذاکرات علنی بین بخش‌ها (open inter sectoral negotiations) جهت تدوین، اجرا و نظارت برای این گونه فعالیت‌ها به منظور بالا بردن دسترسی به مواد دارویی و مصرف آنها، مشارکت دهند.

■ پیشرفت‌های حاصله را مرتباً ارزشیابی نموده، و از شاخص‌های تدوین شده توسط سازمان بهداشت جهانی یا دیگر مکانیسم‌های مناسب استفاده کنند.

این قطعنامه از مدیر کل مجمع بهداشت جهانی موارد ذیل را در خواست می‌نماید:

■ از کشورهای عضو در تلاش‌هایشان جهت مطرح ساختن عناصر و عوامل مختلف یک سیاست ملی دارویی، بالا بردن میزان دستیابی به داروهای اساسی و تضمین بخشیدن مصرف منطقی از داروها حمایت نماید.

تا آنجاییکه ممکن است کشورهای عضو را تشویق نموده و سیستمی را برای ایجاد هماهنگی و همسویی راهبردهای ملی آنها ایجاد نماید.

■ راهبرد روشنی را برای بازنگری و ارزشیابی میزان کارآمدی معیارهای اخلاقی سازمان بهداشت جهانی برای ارتقای سطح درمانی داروها تدوین نماید.

■ کاربرد طرح گواهی WHO را در مورد فرآورده‌های دارویی ارسالی به بازار تجارت بین‌المللی قویاً تشویق و ترویج نماید.

■ خط مشی‌هایی برای داروهای اهدائی را که توسط سازمان بهداشت جهانی در سال ۱۹۹۶ منتشر گردیده است بین مؤسسات نشر دهد، و از

طریق همکاری با کلیه طرح‌های ذینفع، کاربرد و بازنگری آن را بعد از یک سال، تشویق کند.

■ اطلاعات بازار را تقویت نماید و به صورت همکاری با طرفهای ذینفع، اطلاعات موجود در خصوص قیمت‌های داروهای اساسی و مواد و مطالب خام در خصوص کیفیت مناسب آنها را که تامین کننده معیارهای تنظیم کننده معادل آن، باشد را مورد بازنگری قرار دهد و این اطلاعات را برای کشورهای عضو فراهم آورد.

توسعه، هماهنگی و بالابردن استانداردها جهت افزایش مکانیسم‌های کنترل کیفیت و تنظیم کننده بازار دارو را تداوم ببخشد.

توسعه و انتشار اطلاعات در خصوص فرآورده‌های دارویی تداوم بخشیده و بدین وسیله مصرف بی‌خطر موثر و منطقی دارو را تضمین نماید.

■ ارتقای سطح پژوهش و توسعه داروها را برای درمان بیماریهای نادر و گرمسیری تشویق نماید.

■ تهیه گزارش در خصوص تأثیرات کار تحقیقاتی سازمان تجارت جهانی در زمینه سیاست‌های ملی دارویی و داروهای اساسی و انجام توصیه‌هایی برای انجام همکاری و تشریح مساعی بین سازمان تجارت جهانی سازمان بهداشت جهانی در صورت مقتضی.

پیشرفت‌های حاصله و مسایل مورد برخورد در اجرای راهبرد اصلاح شده مواد دارویی سازمان بهداشت جهانی را هر دو با توصیه‌هایی برای اقدام به پنجاه و یکمین مجمع بهداشت جهانی گزارش دهد.

منبع:

WHO Health Assembly, Drug Discussions at the 49th World Health Assembly, Essential Drugs Monitor, Issue NO. 21, 1996, p: 23.